

CHISOS

No torneu donar sa clau en el qui no sap obrir; com més fiau d'un fadrí més enganades quedau.

Una fadrina se muda se mira i torna mirar i si s'estimat no hi va bona nit clenxa perduda.

En anar a festejar mira sa mare primer, si sa mare és aixanguer sa filla també ho serà.

Cara de pera ensucrada, cara de ramell florit, en veure una merda clara hi pots aficar es dit.

El fuego, la comida y el jolgorio son los protagonistas del día grande de la fiesta

Los pueblos organizan infinidad de 'foguerons' y salidas de 'dimonis' para celebrar Sant Antoni

I. M. / J. A. D. / B. N. Manacor.

El gran día de Sant Antoni ha llegado. Los pueblos de la Part Forana celebran hoy con fuego, carne, música y jolgorio la festividad que honra al *abat* — a ese hombre que, según dicta la tradición, hizo frente a las tentaciones del diablo en su periplo por tierras lejanas—, al protector de los campesinos, de los cultivos y de los animales domésticos, entre otros colectivos.

Por doquier, se encenderán los tradicionales *foguerons*, a los que acudirán raudos los personajes indispensables de la celebración, los *dimonis*, con sus cuernos, su tridente y su semblante amenazador.

Como cada año, uno de los epicentros de la jornada se encontrará en Sa Pobla, que ha hecho de la revetla de Sant Antoni uno de sus signos de distinción. No faltará nada: salida de *dimonis*, *completes* a cargo de Gabriel Ramis Miquel, baile de *caparrots* y gran espectáculo piromusical en la plaza Ma-

Los 'dimonis' y el fuego serán los protagonistas. FOTO: B. NOGUERA

yor. En Artà, estas fiestas, organizadas por L'Obreria, tienen también un significado especial.

El pueblo se vuelca en este festejo, que hoy comenzará desde

bien temprano, a las nueve de la mañana, con la salida desde Ca Mossèn Toni Gili de los *dimonis* y de la banda de música.

En algunos municipios, hasta

los políticos se han imbuido del ambiente festivo previo. Es el caso de Manacor.

En el último pleno, que tuvo lugar anteayer, el regidor del PSM Sebastià Gayà aprovechó una intervención durante un debate sobre el centro de tecnificación para recitar *glosses* como la siguiente: "A aquest Ajuntament/li agrada molt el tenis/però van molt malament/si només pensen en cèntims/en Nadal juga molt bé/però això no mos basta/que en Joan Gomis (campeón de pesca submarina) no en té/de centre amb molta pasta".

En otros términos, como Alaró, la celebración de Sant Antoni aparece con alguna novedad. El colectivo del Ball de Dimonis ha incorporado a su actuación un nuevo ingrediente: una interpretación de *versots* satíricos alusivos a la realidad política y social, tradición que se hermana con las *glosses* y que suele ser habitual en algunos colectivos centenarios de diablos.

LA AGENDA

- **SA POBLA**
A las 15 horas, salida de los 'dimonis' y a las diez de la noche, gran espectáculo piromusical.
- **MANACOR**
'Completes' a las 19 horas en la parroquia de Dolors y a las 20, encendido del primer 'fogueró'.
- **ARTÀ**
A las 9 horas, salida de los 'dimonis' y de la banda de música desde Ca Mossèn Toni Gili.
- **CAPDEPERA**
A las 15 horas, salida de los 'dimonis' de la cochería de na Vergera (carrer Nou).
- **SON SERVERA**
A las 16.30 horas, salida de la carroza de Sant Antoni, con los 'dimonis' y L'Obreria con los 'xeremiers'.
- **VALLDEMOSSA**
Desde las 19 horas, 'foguerons' en las plazas de na Bulla. Pública y Bartomeu Estaràs.
- **DEIÀ**
'Fogueró' en el aparcamiento de Can Roig a partir de las 19.30 horas.
- **SÓLLER**
Bailes populares con 'foguerons' en la plaza Constitució desde las 19 horas.
- **FORNALUTX**
Todo el pueblo invitado a comer cerdo a las 19 horas en la plaza.
- **BUNYOLA**
'Fogueró' y 'torrada' en la plaza Andreu Estarès desde las 18 horas.
- **MARRATXÍ**
Las asociaciones de vecinos del Pont d'Inca Nou organizan 'foguerons' y 'torrades'.
- **ARIANY**
A partir de las 19.30 horas encendido de los tradicionales 'foguerons'.
- **PETRA**
Concentración ante la casa de la vila para encender los 'foguerons' con el 'dimoni', a las 18.30 horas.
- **INCA**
En la plaza del Bestiar, a las 20 horas, cohetes y encendido del 'fogueró' de Sant Antoni.
- **ALCÚDIA**
Los 'dimonis' y Sant Antoni saldrán desde La Sala a las 16 horas.
- **POLLENÇA**
Concurso de 'foguerons' a partir de las 18 horas con un primer premio de 600 euros.
- **ALGAIDA**
Los 'cossiers' bailarán 'l'Oferta' a las 11 horas y, por la tarde, 'foguerons' y 'ximbombes'.

OPINIÓN

PERE SALAS VIVES*

El pi de Sant Antoni

Actualment Sant Antoni és la segona festa en importància del municipi, si es té en compte la participació que desperta tot el relacionat amb la celebració del Pi. No sempre havia estat així, però sí que és cert que es tracta en essència d'una de les tradicions més arrelades i originals de Pollença; i com totes les festes de llarga durada s'ha inventat i reinventat al llarg del temps.

El Pi de Sant Antoni no es altre cosa que una cuecanya en honor al Sant, que consta de diversos actes. Fins a la segona meitat dels cinquantes del segle XX, la celebració tenia lloc dia 16 de gener, per tant el dissabte de la festa pròpiament dita, quan el pi era portat des d'un de les moltes possessions del terme pels homes de l'obrer —després de la vila— a la plaça del Mercat. Seguidament, un parell de bèsties elegides per a la ocasió, s'encarregava d'estirar-lo fins a la plaça vella, on era untat amb suc de figuera de moro i productes similars que fan reliscar abans de ser plantat. Instants després, encara amb llum natural, no devien ser més de la cinc del capvespre, els pocs pollencins capacitats per pujar es disputaven, sempre dins un cert orde, ser els guanyadors, davant el nombrós públic espectador. El premi era el gall col·locat a la ramera, elevada uns vint metres del terra. Quan els animals de ploma feren més nosa que altre cosa, es començaren a afegir diners per engrescar als joveçans. Invariablement, el pi era llevat el primer dia de quaresma, sense que fos estrany, sinó més bé al contrari, tombar algunes teules o la canonada d'alguna de les cases del voltant. Tot en honor al Sant.

Tanmateix, a finals dels cinquanta i, sobretot, principis dels seixanta, la festa de Sant Antoni en general i el pi en particular, entraren en una franca decadència, al temps que desapareixia la pagèsia, amb les pertinents someres, muls i mules; i es reprenia el procés de secularització iniciat a principis de segle però interromput durant la guerra i la postguerra. No té res d'estrany que la

colcada —o les beneïdes— es deixassin de celebrar per alguns anys, símptoma que la modernitat donava l'esquena a la tradició. O també que el clergat local es desfeés per complet de la part cívica de la festa. Al mateix temps, l'Estat franquista desplaçava al diumenge més proper les festes que no fossin de guardar. Tot anava en contra de Sant Antoni que semblava en fase terminal. La primera conseqüència de tot plegat, fou la concentració de tots els actes en un únic dia, el 17 de gener, ja que no es podien mantenir dos dies de celebració. Així i tot, Sant Antoni anava de roda batuda. Fou llavors, 1965 aproximadament, quan una sèrie de regidors de l'Ajuntament del moment, decidiren reestructurar la festa per poder salvar el que es considerava essencial. No era la primera ni seria la darrera vegada que passava cosa semblant, per molt que els pretesos guardians del folklore s'estirassin els cabells a cada ocasió de canvi. La decisió més important fou la de donar un nou caràcter a la festa del Pi. Desaparegué la figura del "parell" i seguint la moda inaugurada al Port de Pollença que feia poc temps havien començat a crear el seu propi pi de Sant Antoni, l'Ajuntament decidí obsequiar amb un dinar de botifarrons, arengades i llonganisses als que volguessin anar a cercar el Pi de la possessió on havia estat tallat. Curiosament, gràcies a les bones relacions de la municipalitat amb els propietaris de Ternelles, la família March, a partir de 1965 gaire bé es va institucionalitzar que el pi procedís d'aquest indret. Encara que el 1969 el pi i el dinar foren a Colònia, des d'aquella data invariablement s'ha portat de Ternelles. Això no es suficient, però, per canviar la denominació de l'esdeveniment, com sovint es fa en l'actualitat. Vull dir que no es tracta del "Pi de Ternelles", sinó del Pi de Sant Antoni. Caldria que en prenguessin nota no pocs articulistes i molts de mallorquins, pollencins i polítics inclosos. En detalls com aquest, més que no en altres preteses

puretes formals, és on es troba el sentit de la festa. Per altra part, el canvi també havia estat possible, gràcies a que el Vaticà II havia permès passar els oficis religiosos a la tarda, deixant lliure el matí de dia 17 pels actes cívics. Sigui com sigui, la veritat, és que les mesures empreses varen tenir èxit. Màxim, quan progressivament es recuperava l'interès pel que era tradicional a les societats postindustrials. Una prova d'això, és que la pròpia televisió es va fer ressò de l'esdeveniment, i el Pi de Sant Antoni va protagonitzar un dels programes de la sèrie Raíces el 1977, molt abans que IB3 no començés les seves retransmissions ens directe. Ara, la festa tradicional i la modernització es donaven la mà, a diferència dels anys seixanta. Tant va ser així, que en les mateixes dates, els botifarrons i llonganisses foren eliminats del dinar municipal, quedant reduït al més econòmic pa amb arengades. Era igual, any rera any una generació més gran anava a Ternelles el matí de la diada, i més gent estirava el Pi des d'allà fins a la plaça del Mercat. Després, amb les mans d'innombrables joves que substituïen la força del parell, era —i és— transportat a la plaça Vella. Cada cop més tard, amb fosca negra en els darrers anys, algun dels joves assoleix el cap encurull, després de vèncer les empretes, coses i qualque mastegot dels integrants de les colles que es disputen la pujada. Una més de les externalitats de l'èxit massiu. Com també que els defensors dels animals es fixin en el patiment del gall que encara és el premi simbòlic. Tanmateix, l'únic canvi en aquest sentit, és que aquest des de fa uns anys roman més còmode dins una senalla que no fermat pels peus. I com resulta lògic vist l'èxit, ha desaparegut, com ho feren els botifarrons fa molts d'anys, la recompensa en diners. Ni falta que fan, al manco aquest dia.

* Archivero de Pollença